

Toprak mahsulleri ofisi kanunu

(Resmî Gazete ile neşir ve ilâm : 13/VII/1938 - Sayı : 3958)

No.
3491

Kabul tarihi
24 - VI - 1938

BİRİNCİ MADDE — Bu kanunda yazılı işlerle iştigal etmek ve sermayesinin tamamı Devlet tarafından verilmek suretile kurulan iktisadî Devlet teşekküllerinin teşkilâtı ile idare ve murakabeleri hakkındaki 3460 sayılı kanun hükümlerine tâbi bulunmak ve mezkûr kanuna göre hükmî şahsiyeti haiz olmak üzere bir (Toprak mahsulleri ofisi) kurulmuştur.

Bu ofis İktisad vekâletine bağlı olup merkezi Ankaradır.

Fasıl : 1

Ofisin iştigal mevzuları

İKİNCİ MADDE — Ofis aşağıdaki şekilde buğday işleriyle iştigal eder :

A) Memlekette, büyük istihsal mıntakalarında istihsal edilen buğday fiatlarının, müstahsillerin satışlarında normalinaltına düşmesini önlemek için İcra Vekilleri Heyeti kararile tesbit edilecek yerlerde ve tayin edilecek fiatlarla buğday muayyen evsafı almak ve bu suretle buğday piyasasını korumak ve tanzim etmek ve stok buldurmamak ;

Normal fiatlar, cihan pazarlarındaki buğday fiatları karine ittihaz ederek bir rakama varmak üzere her sene haziran ayının ilk on beş günü içinde İcra Vekilleri Heyeti kararile muayyen evsafı buğdaylar için tesbit edilecek fiatlardır.

Bu fiatlarda senesi içinde tadilât yapmak yine İcra Vekilleri Heyeti kararile olur.

Ofis tarafından fiat tayininde İcra Vekilleri Heyetince tesbit edilecek umumî evsaf kıstaslarına riayet etmek şartile kalite farkları ve mahallî fiatların kararlaşmasında tesir yapan diğer âmiller göz önünde tutulur.

B) Buğday fiatlarının müstehlik halkı tazyik edecek derecede yükselmesine mahal bırakmamak ve dahilî piyasaları tanzim etmek üzere istihlâk yerlerinde İcra Vekilleri Heyetinin tayin edeceği fiatlarla buğday satmak ;

C) İhtiyaç halinde İcra Vekilleri Heyetinin vereceği direktifler dahilinde dış piyasalardan buğday satın alarak memlekete idhal etmek ;

Ç) Ofisin teşkil maksadlarına uygun olmak üzere memleket dahilinde yukarıki bendler dışında diğer buğday alım ve satım işlerine ve bunlarla ilgili her türlü muamelelere girişmek ;

D) Satın aldığı buğdayların dış piyasalarda sürümünü temin için her türlü muameleleri yapmak ve satmak ;

E) Buğdayı mahdud nevilere irca etmek ve ticarî maksadlara göre standard tiplere varabilmek için yetiştirilmiş olan buğdayları Ziraat vekâletinin teklifi ve İcra Vekilleri Heyetinin kararı dahilinde fiat farkile satın almak ;

F) Cihan buğday istihsal ve hareketlerini ve fiatlarını tedkik ve takib ederek her türlü neşriyat yapmak.

ÜÇÜNCÜ MADDE — Buğdaydan başka diğer hububat da İcra Vekilleri Heyetince verilecek kararlarla buğday gibi ofisin iştigal mevzuuna alınabilir.

DÖRDÜNCÜ MADDE — Ofis İktisad vekâletinin muvafakatile, lüzum göreceği yerlerde un ve ekmek fabrikaları kurmak, satın almak ve işletmekle ve her nevi un ve mamulleri sanayii işlerle meşgul olabileceği gibi memleket içinde un alım ve satımı ve memleket dışına un ve mamulâtı satma işlerle de iştigal edebilir.

BEŞİNCİ MADDE — Ofis, memleket hububatının muhafaza, temizleme, ilâçlama ve ayırma işleri ve bu mallar üzerine varand muamelesi yapabilmek üzere inşa edilmiş olup bu kanun mucibince ofise devri icab eden veya yeniden inşa veya iktisab edilecek olan silo ve müştemilâtı ile ambarları işletir.

Bu kanunda yazılı silo tabiri ambarları da ihtiva etmektedir.

ALTINCI MADDE — Ham afyon ve tıbbî afyon ile morfin ve bunun bütün milhlerinin ve uzvî hamızlarla veya küfl cezirleriyle birleştirilmesinden mütehasıl bütün eterlerinin ve bunların milhlerinin ve ham kokain ile kokain, ekgonin, tropo kokain ve bunların milhlerinin ve dikodit, dilodit, okodal, asedikon ve bunların kimyevî terkiplerinde bulunan maddelerin ve bütün bu cisimlerin İktisad ve Sıhhat ve içtimaî muavenet vekâletlerince tayin olunacak müstahzarlarının imal, idhal ve ihracı Devlet inhisarına alınmıştır.

İstimalinde mazarrat hâsıl olduğu ve oksikommat tevlid eylediği fennî surette tesbit edilen yukarıki fıkrada yazılı cisimlere benzer diğer maddeler de İera Vekilleri Heyeti kararile bu inhisara tâbi tutulabilir.

Ham afyonun memleket dahilindeki ticareti serbesttir.

YEDİNCİ MADDE — Ofisin uyuşturucu maddeler işleri şunlardır:

A) 6 ncı maddede yazılı inhisarı işletmek;

B) Satın aldığı afyonların ticarî muamelelerini ve satış işlerini yapmak ve bu hususta faydalı göreceği her türlü taahhütlere girmek;

C) Satın alınacak afyonları tahlil etmek ve satın alınan afyonları işleyerek yeniden tasnife tâbi tutmak, afyon staj dardizasyonu temin etmek ve bu hususta icab eden teşkilâtı yapmak ve İktisad vekâletinin tasvibi ile lâboratuarlar açmak;

Ç) Dahilde satın alacağı ham afyonun fiyatını, beynelmîlel afyon piyasasının fiyat hareketlerini ve müstahsillerin menfaatlerini göz önünde bulundurarak tesbit etmek;

Ofisin bu afyonları satın alışı, ihtiva ettikleri morfin derecesi üzerinden yapılır. Ancak ofis soft afyon yetiştiren mıntakaların mahsullerini, morfin derecelerini tesbite lüzum kalmadan ekspertiz yolu ile de alabilir.

D) 2834 numaralı kanuna göre afyon müstahsilleri arasında kurulacak satış kooperatiflerinin birliklerine düşen vazifeleri görmek.

SEKİZİNCİ MADDE — Ofis buğday ve diğer hububat ile her nevi un mamullerine ve uyuşturucu maddelere aid olup bu kanunda yazılı maksadların tahakkuku için lüzumlu olan stokların mikdarını idare meclisi kararile tesbit eder.

Bundan başka ofis, memleket ihtiyatı olarak İera Vekilleri Heyeti kararile bu maddelerden stok buldurmağa memur edilebilir.

DOKUZUNCU MADDE — Ofis, inhisara tâbi maddelerde inhisar hakkının devri veya işletmesine iştirak mahiyetinde olmamak üzere ofisin bu kanun mucibince meşgul olacağı bütün işlerde diğer hakikî veya hükmî şahıslarla ortaklık ve anlaşma ve mukaveleler yapabilir.

ONUNCU MADDE — Ofis, işleri icabı olarak gayrimenkul mallara tasarruf edebileceği gibi, alacaklarının temini maksadile kendi namına gayrimenkul mallar üzerinde ipotek tesis edebilir.

ON BİRİNCİ MADDE — Ofis, memleket içinde ve dışında hizmet gördüğü yerlerde teşkilât yapar, şubeler açabilir ve ajanlar bulundurabilir.

Fasıl : 2

Malî hükümler

ON İKİNCİ MADDE — Ofisin sermayesi on yedi milyon liradır.

Bu sermaye İcra Vekilleri Heyeti kararile bir misline kadar arttırılabilir.

Bu sermaye aşağıdaki unsurlardan tereküb eder:

A) Hükûmete aid olup halen Türkiye Cumhuriyeti Ziraat bankasının elinde bulunan ve bu kanun mucibince ofise devredilecek olan buğday mevcudu;

B) Türkiye Cumhuriyeti Ziraat bankası elile 2056 sayılı kanun dairesinde şimdiye kadar tedvir olunan buğday alım satım işleri sebebiyle buğday teşkilâtının teşhiz edildiği bilcümle demirbaşlar ile adı geçen bankada Hükûmet nam ve hesabına bu iş için açılmış kredi dahilinde birikmiş paralar ve Türkiye Cumhuriyeti Ziraat bankasının bu teşkilâtın faaliyeti neticesinde Hükûmet hesabına iktisab ettiği bilûmum haklar;

C) 2253 sayılı kanunla ihdas edilmiş bulunan uyuşturucu maddeler inhisarının bir buçuk milyon lira sermayesine aid mevcut nakdi ile alacakları ve kendi malı olan afyon stokları ve demirbaş eşyası ve iktisab edilmiş bütün hakları;

Ç) Devletçe tahsis edilecek paralar;

D) Devlete veya Devlet müesseselerine aid olup ofisin teşkil maksadlarına uygun mahiyette bulunan diğer menkul ve gayrimenkul mallardan İcra Vekilleri Heyeti kararile ofise devredilecekler;

E) 2303 sayılı kanun hükümlerine göre yaptırılmış olup da Türkiye Cumhuriyeti Ziraat bankasının elinde bulunan silolar ve müstemilâtı ambar ve ikametgâhlar.

ON ÜÇÜNCÜ MADDE — Ofisin ihtiyat sermayesi, ofis işlerinden tahakkuk edecek safi kârlardan ve Devletin her yıl ihtiyat sermayesi namile ofise vereceği paralardan tereküb eder.

Ofisin işletmelerinden mütevellid zararları, ofisin teklifi ve umumî heyetin kararı üzerine ihtiyat sermaye ile kapatılır.

Bir yılın zararını kapatmak için evvelki yıldan müdevver ihtiyat sermaye kâfi gelmediği takdirde aradaki fark Hükûmetçe ihtiyat sermaye hesabına bilânçoynu takip eden ilk altı ay zarfında tediye olunur.

ON DÖRDÜNCÜ MADDE — Buğday için 2 nei maddenin (A) bendinde yazılı olduğu şekilde tesbit edilen normal fiyatlarla iç ve dış piyasaların filî satış fiyatları arasında ve 2 nei maddenin (B) bendinde yazılı satış fiyatları ile ofisin satın alma fiyatları arasındaki farklar ve mümasil ahvalde Hükûmet kararile ofisin alelûmun ticarî muamelelerinde husule gelen fiyat farklarıyla buğdayın maliyetini indirmek maksadile silo masraflarında İcra Vekilleri Heyetinece yapılmasına karar verilen tenzilât farkları gibi ofis aleyhine tahakkukeden açıklar Hükûmet tarafından tediye olunur.

Bu gibi tediyeler ofisce ilgili muamelenin tahakkukunu gösteren vesaik ibrazı üzerine yapılır.

ON BEŞİNCİ MADDE — Ofis umumî heyetin teklifi ve İcra Vekilleri Heyeti kararile azamî 10 milyon liraya kadar faizli veya faizsiz ikramiyeli veya ikramiyesiz tahvilât çıkarabileceği gibi on beş seneye kadar vadeli istikrazlar dahi yapabilir. Maliye vekâleti ofisin çıkaracağı tahvilâta veya yapacağı istikrazlara kefalete mezundur.

Fasıl : 3*İdare uzuvları*

ON ALTINCI MADDE — Ofis, birisi umum müdür olmak üzere beş kişiden ibaret bir idare meclisi marifetile idare olunur. İdare meclisini reis ile bir azası İktisad, bir azası Maliye ve bir azası da Ziraat vekâletinin inhası üzerine İcra Vekilleri Heyetince tayin olunur.

Umum müdür hariç olmak üzere reis ve azaların hizmet müddetleri iki yıldır. Bu müddetin hitamında yeniden tayinleri caizdir.

ON YEDİNCİ MADDE — Ofisin bir umum müdürü ve lüzumu kadar umum müdür muavini bulunur. Ofisin umum muhasebe müdürü, umum müdürün teklifi üzerine idare meclisi kararile İktisad vekili tarafından tayin olunur.

Fasıl : 4*Müteferrik hükümler*

ON SEKİZİNCİ MADDE — Haşhaş ekilecek mıntakalarla bu mıntakalar içinden afyon sütü toplanmasına müsaade edilecek mıntakalar her yıl, ziraâ ve ekonomik icablar ve satış kabiliyetleri göz önünde tutularak, İktisad vekâletince verilecek mütalea üzerine, Ziraat vekili tarafından tesbit ve İcra Vekilleri Heyetinin tasvibinden sonra en geç 1 temmuz tarihinden evvel ilân olunur.

Bu tarihe kadar ilân yapılmadıkça bir yıl evvelk ilân hükümleri yürür. Ancak tesbit ve ilân olunan yerlerde iki yıl geçmeksizin tahdidat yapılamaz. Süs için bahçelerde yetiştirilen katmerli haşhaşlar bu tahdid hükümlerinden müstesnadır.

Bütün mıntakalarda mahallî en büyük idare âmirleri haşhaş ekimi ve afyon sütü toplama işlerini kontrol etmek ve işbu maddenin birinci fıkrasında yazılı İcra Vekilleri Heyeti kararının meriyetini temin eylemekle mükelleftirler.

Mıntakaların tesbit ve ilânında takib olunacak usuller ile mahallî idare âmirlerinin murakabe şekilleri Ziraat, Dahiliye ve İktisad vekâletlerince müştereken hazırlanacak bir nizamname ile tesbit olunur.

ON DOKUZUNCU MADDE — Ekonomik ve ziraâ icablar dolayısıyla alâkadar enstitülerin ve mütehassıs heyetlerin tedkikatına ve ofisin mütaleasına istinaden haşhaş ekimine ve afyon toplanmasına müteallik fennî şartlar koymağa ve bunları mecburî tutmağa İcra Vekilleri Heyeti salâhiyettardır.

İcra Vekilleri Heyetince bu babda verilecek kararlar, Ziraat vekâletince tatbik ve infaz olunur.

YİRMİNCİ MADDE — 6 ncı madde hükmüne göre inhisar altına alınmış olan maddeler ofisin Ankarada tesis ve idare edeceği tek fabrikada imal olunur. Bu fabrikanın işlemesi, mamulâtının neveleri, mikdarı ve satışının murakabesi tarzları İktisad ve Sıhhat ve içtimaî muavenet vekâletlerince hazırlanacak bir nizamname ile tayin olunur. Bu maddelerin memleketten ihracı İstanbul ve İzmir gümrüklerinden yapılır.

İktisad vekâleti lüzumu halinde diğer gümrüklerden ihraç yapılmasına izin verilir.

YİRMİ BİRİNCİ MADDE — Ordu ve mektebler ve diğer resmî daire ve müesseseler buğday, un, ekmeç ve afyon mürekkebatı ihtiyaçlarını ofisin vaziyeti müsaid bulunan yerlerde ofisten temin etmeğe mecburdurlar.

Bu gibi muamelelerde fiat, İcra Vekilleri Heyeti kararile tesbit olunur.

YİRMİ İKİNCİ MADDE — 3242 numaralı kanun hükümlerine tevfikan dağıtılmak üzere, Türkiye Cumhuriyeti Ziraat bankası tarafından buğday talep edilmesi halinde ofis bu suretle istenilen buğdayları kendisine mal olduğu fiatla satar.

YİRMİ ÜÇÜNCÜ MADDE — Ofisin banka ve kredi işleri İktisad vekâletinin direktifleri dairesinde Türkiye Cumhuriyeti Ziraat bankası ile ofis arasında akdedilecek mukaveleye göre mezkûr bankaca yapılır.

Lüzum ve ihtiyaç halinde bu işler İktisad vekâletinin göstereceği diğer bankalar tarafından da yapılabilir.

YİRMİ DÖRDÜNCÜ MADDE — Ofis iştiğal mevzuuna giren muhtelif işler için muayyen alâmeti farikalar, imtiyaz ruhsatnameleri, ihtira beratleri ve sair müsaadeler alabilir ve bunları satın alabileceği gibi başkalarına da devredebilir.

YİRMİ BEŞİNCİ MADDE — Ofisin müstahsilden yapacağı mübayaalara aid bilûmum evrak, vesaik, senedat ve kuyud, defatir ve hülâsai hesabiyeler ve menkul rehni muameleleri, damga, noter harçları, muamele vergisi ve sair her nevi tekâlif ve rüsumdan muafıtır.

Ofise gerek devredilecek ve gerek intikal edecek olan gayrimenkullerin intikal ve ferağ muameleleri hiç bir harç ve resme tâbi değildir.

Ofisin teşkil edeceği Şirket ve müesseselerin teşkiline aid muameleler ve evrak damga resmine ve diğer resim ve harçlara tâbi değildir.

Ofisin Türkiye dahilinde eşhas ve müessesatı resmîye ve hususiye ve şube ve ajanları ile olan kıymetli ve kıymetsiz mektub, kart ve paket irsalâtından, telgraf ve sair muhaberatından Devlet dairelerinden alınan mikdarlarda ücret alınır.

YİRMİ ALTINCI MADDE — Ofisin iştiğal mevzuuna giren işlerin ifasına muktazi arazi ve arsalarla binalar İktisad vekâletinin tasvibile usulüne tevfikan istimlâk edilebilir.

YİRMİ YEDİNCİ MADDE — Yabancı memleketlere ham afyon ihraç edenler bir seneden üç seneye kadar hapis ve kaçırıldığı afyonun kıymetinin üç mislinden ve her halde beş yüz liradan aşağı olmamak üzere para cezasına mahkûm edilirler.

Ham afyon ihracına teşebbüs edenler altı aydan üç seneye kadar hapis ve kaçırılmak istenen afyonun kıymetinin bir misli nisbetinde ağır para cezası ile cezalandırılırlar.

Tutulmuş afyonun musaderesine de hükmolunur.

Ham afyon ihracı kaçakçılığı yapmak maksadile icra vasıtalarının hazırlanması ve kendi ferağat ile olmayarak, ittihaz edilmiş mâni tedbirler sebebiyle, filin husule gelmemesi teşebbüs sayılır.

YİRMİ SEKİZİNCİ MADDE — 18 nci maddeye göre Hükûmetçe tayin ve ilân olunacak mntakalar haricinde haşhaş ekenlerden veya Afyon sütü toplayanlardan beş liradan yüz liraya kadar hafif para cezası alınır. ve mahsul henüz elde edilmemişse sökülüb imhasına ve mahsul elde edilmişse musaderesine hükmolunur. Tekerrürü halinde para cezası ile beraber bir haftadan iki aya kadar hafif hapis cezası da verilir.

Bu maddede yazılı cezalar sulh mahkemelerince hükmolunur.

YİRMİ DOKUZUNCU MADDE — İşbu kanunun tatbiki hakkında nizamnameler yapılır.

OTUZUNCU MADDE — 31 - V - 1933 tarih ve 2253, 3 - VII - 1932 tarih ve 2056 ve 11 - VI - 1933 tarih ve 2303 sayılı kanunlar kaldırılmıştır.

Fasıl : 5

Muvakkat hükümler

BİRİNCİ MUVAKKAT MADDE — Maliye, İktisad, Ziraat vekâletleriyle Türkiye Cumhuriyeti Ziraat bankası, uyuşturucu maddeler inhisar idaresi ve ofis taraflarından seçilmiş birer münaessillerden mürekkep bir devir komitesi kurulur.

Bu komitenin vazifesi, Türkiye Cumhuriyeti Ziraat bankasının ve uyuşturucu maddeler inhisar idaresinin ellerinde bulunub 12 nci maddede yazılı olduğu veçhile ofisin sermayesini teşkil eden unsurlar cümlesinden bulunan malları ve hakları ikinci muvakkat madde mucibince tesbit etmektir.

İKİNCİ MUVAKKAT MADDE — Devir komitesi, Türkiye Cumhuriyeti Ziraat bankasının ve uyuşturucu maddeler inhisar idaresinin işbu kanun mucibince ofise devredecekleri menkul ve gayrimenkul malların ve hakların kemiyet ve keyfiyetlerini ve hakikî kıymetlerini usulî dairesinde ve İktisad vekâletince tanzim edilecek program ve tayin olunacak müddet dahilinde tesbit ve ofise devreder.

Devir komitesi azası için ofis idare meclisince kararlaştırılacak ücretlerle devir ve tesbit muamelesi için devir komitesince sarfına lüzum gösterilecek sair ücretler ve masraflar ofis tarafından ödenir.

ÜÇÜNCÜ MUVAKKAT MADDE — Bu kanunun meriyetinden itibaren uyuşturucu maddeler inhisarı, bütün hukuk ve vecibelerle birlikte ofise intikal eder.

DÖRDÜNCÜ MUVAKKAT MADDE — Mülga Ziraat bankası ve Türkiye Cumhuriyeti Ziraat bankası tarafından Hazine hesabına tedvir olunan buğday ve silo işlerinin ikinci muvakkat maddede yazılı devrin icrasını müteakib tesbit edilecek katği hesab neticelerine göre bankanın faizleriyle beraber tahakkuk edecek alacağı Maliye vekâleti ile banka arasında tesbit edilecek şart ve faize göre ve senvî bir milyon liradan aşağı olmamak üzere Hazinece bankaya ödenir.

BEŞİNCİ MUVAKKAT MADDE — Ziraat vekâletile Türkiye Cumhuriyeti Ziraat bankasının buğday ve silolara aid teşkilâtı ile uyuşturucu maddeler inhisar idaresi teşkilâtı, ofis tarafından yeni teşkilâtı vücade getirilib faaliyete başlayınca kadar eskisi gibi faaliyetlerine devam ederler.

OTUZ BİRİNCİ MADDE — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

OTUZ İKİNCİ MADDE — Bu kanun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

3 temmuz 1938

<i>Cumhuriyet Reisliğine yazılan tezkerenin tarih ve numarası</i>	:	25 - VI - 1938 ve 1/1038
<i>Bu kanunun neşir ve ilânının Başvekilliğe bildirildiğine dair Cumhuriyet Reisliğinden gelen tezkerenin tarih ve numarası</i>	:	3 - VII - 1938 ve 4/555
<i>Bu kanunun müzakerelerini gösteren zabıtların cild ve sayfa numaraları</i>	:	Cild Sayfa 25 28 26 239,309:318